

FOTOGRAMA DE *EL ACORAZADO POTEMKIN*

En vista de que no podem fugir de les generalitats i de les declaracions de principis, apuntarem a la línia de flotació d'aquest negoci que envolta el que nosaltres ens agrada (que no és, precisament, el negoci). Pensem per un moment quan sortim de la sala de la projecció, amb els ulls fent grans esforços per acostumar-se a la llum del carrer, i deim que acabam de veure una pel·lícula. Podem sortir satisfets o no, però el que és cert és que l'hem vista. El que jo em deman és: podem dir que hem escoltat l'obra tal i com la interpretaren els actors que hi participen, tal i com fou concebuda per l'autor, tal i com fou conduïda pel director?

Arribarà el dia que podrem gaudir de tota l'actuació (imatge i so, gesticulació i dicció) d'actors com Kenneth Branagh, Anthony Hopkins, Dustin Hofman, Sean Connery, Robert de Niro...? Per què no he tengu l'oportunitat d'escoltar la veu de Daniel Day-Lewis a *En el nombre del padre* o la de Debra Winger a *Tierras de penumbra*? Com podem dir que un actor o una actriu són bons, sense haver-los sentit parlar?

Potser hauríem de lluitar contra la tirania de les masses i reivindicar l'autenticitat i la integritat del que, sens dubte, representa l'expressió en imatge i so d'una idea única i original. Una idea que, com si d'un sol cos es tractàs, no es mereix l'amputació d'una de les dues cames que la sostenen i la seva substitució per una ortopèdica, moguda per interessos molt diferents als de l'altra i capaç de provocar una caiguda sense possibilitats de recuperació. Potser la comparació sigui exagerada, però és el que sent cada vegada que pens en les pel·lícules que m'agradaria gaudir en versió original. A més a més, i per acabar, no només he d'escoltar la veu d'altres actors en boca dels que veig, sinó que gairebé sempre parlen en un idioma que, a part de no ser l'original, ni tan sols és el meu. Quina creu!

Em donaren un dit i els he pres tot el braç. Carpe diem. Si la cosa funciona i passam suficientment desapercebuts per aquesta vegada, potser la propera poguem parlar de cinema (això sí, procurant que el temps encara no s'hagi encarregat de convertir les minúscules en MAJÚSCULES).

DOMÈNEC GARCIAS

M. BUTTERFLY, ESTIMAR UNA FANTASIA

Reneé Gallimard idealitza, durant la seva estada a Pequín, l'estereotip encunyat a occident de la dona exòtica, sensual i absolutament submissa. El mateix model que viu en la ment d'aquells encaparrats a retornar a les pàgines dels relats màgics, dels proverbis xinesos, de l'evocació d'una realitat tan aïenada, d'aquells símbols que no són res més que contes xinesos. Però aquests contes xinesos germinaran en paral·lel una història d'amor apassionada, amanida subtilment d'enganys i traïcions.

Jeremy Irons, el *dandy* d'impertorbable mirada de Gioconda, broda brillantment el seu paper de R. Gallimard, funcionari de l'ambaixada francesa destinat a Pequín. Amb una carrera apoteòsica i un futur que promet, caurà en desgràcia acusat de col·laborar amb els serveis d'espionatge xinesos.

Una història tan real i arrabassadorament cruel que fascina pels seus elements integrants: amor, passió, traïció, engany, espionatge, morbo i sornagueria que va passar fa exactament trenta anys dins les penombres de la societat xinesa comunista, quan occident despuntava amb les alegries inversionistes dels anys setanta.

A aquest magnífic exercici d'interpretació se suma John Lone —*L'últim emperador, Los modernos, Manhattan Sud*—, l'altre cinquanta per cent de la pel·lícula, representant a la púdica Son Liling, l'actriu de l'òpera de Pequín que R. Gallimard coneixerà una nit interpretant *Madama Butterfly*, durant una recepció privada per les delegacions diplomàtiques estrangeres. Son Liling irromprà en la ment de R. Gallimard evocant l'exquísida idealització que tenia sobre la feminitat oriental, recreant-hi les fantasies que ha heretat sobre el mite de la dona xinesa. Aquesta ambigüitat serà alimentada i utilitzada pel partit comunista xinès per servir-se de l'amor del diplomàtic i convertir-lo en un a font d'informació que en una primera fase servirà per filtrar els moviments de tropes americanes a Vietnam i les estratègies polítiques i militars franceses.

John Lone - Jeremy Irons o Jeremy Irons - John Lone són un tàndem perfecte que converteixen la pel·lícula de Cronenberg en un film exquisit, amb escenes preciosistes, on l'èpica es fon amb el sublim.

David Cronenberg, conegut per la seva direcció en treballs de fantasia i terror com *Cromosoma tres*,

FOTOGRAMA DE DE MADAME BUTTERFLY

Scanners, *La zona muerta* o *La mosa*, va realitzar *M. Butterfly* girant radicalment el timó de la seva trajectòria.

Aquesta versió cinematogràfica es basa en l'obra teatral de David Henry Hwang, que va escriure l'obra arran del judici per espionatge que l'any 1986 va tenir lloc a París en les persones del diplomàtic francès Bernard Bouriscot i la seva amant xinesa Shi Pei Pu, ex-diva de l'òpera de Pequín. A partir d'aquesta notícia i de les seves circumstàncies, David Henry va desenvolupar una obra de teatre, la qual, inspirada en la *Madama Butterfly* de Puccini i els seus tòpics, s'ha vist enriquida amb tints de realitat i una elevada ficció dramàtica. La *Madama Butterfly* de Puccini que representa Son Liling serà el *leit-motiv* de fons d'uns personatges condemnats a la tragèdia romàntica poc convencional.

David Henry, l'autor de l'obra teatral, va adaptar per David Cronenberg la seva versió centrant-la en la relació íntima per damunt de la trama política, hi destaca la preocupació per les transformacions i les il·lusions i la forma com un es defineix a si mateix mitjançant la pròpia ment, i Lili Son, la diva de l'òpera, utilitza la fantasia de Gallimard per les seves pròpies raons personals de bon començament, per veure's obligada a continuar amb el seu engany per altres raons de tipus polític. L'obra ha invertit els papers de la malaurada gheisa que, abandonada pel seu amant americà a l'obra de Puccini, posa fi a la seva vida. Cronenberg altera aquesta adaptació i hi introdueix nous elements que li confereixen matisos singularment dramàtics.

La pregunta que es fa l'espectador és inevitablement morbosa: ¿com és possible que, després de vint anys de relació, Gallimard no s'adonés que havia estat estimant un home amb roba de dona, fent-li creure fins i tot que ha tengut un fill seu? Evidentment, la resposta es troba en les habilitats de Son Liling, emmascarades sota un suposat conservadorisme arcaic i tradicional sobre l'honor de la dona, el qual Gallimard justifica dins de la seva abstracta idealització de la dona xinesa. Sodomitzada, Son Liling mantindrà durant dues dècades el secret més ben guardat sense que Gallimard pensés innocentment que tant a l'òpera de Pequín com al Japó o a l'Anglaterra de Shakespeare, els papers femenins són interpretats normalment per homes.

¿Història d'un engany? ¿D'una mentida? ¿D'una traïció? Un poc de totes i sobretot una història d'amor, d'amor irracional. Quan Gallimard reconeix la malifeta que l'ha convertit en la rialla del món i el reclou a la presó, recobra per ell mateix el paper de Butterfly i es nega a reconèixer que la seva Butterfly és un home, rebutjant la realitat, posarà fi tràgicament a la mentida que ell mateix va crear i ho sentència amb el seu fals i curt axioma «A la Xina, una vegada vaig estimar i vaig ser estimat per la dona perfecta».

M. Butterfly, una pel·lícula esperada és una excel·lent pel·lícula que enamora, probablement perquè als occidentals ens segueixen atraien, com a R. Gallimard, els mateixos encants i misteris de la Xina exòtica, llunyana i tradicional, i la màgia ens invadeix, ens resisteix i, com al mateix Gallimard, ens impedeix veure-hi més enllà de la pròpia fantasia.

CLAUDIO KLYNHOUT